

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟ
ΕΝΕΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

ΕΝΕΤΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Ακόμη και μετά την άλωση της **Πόλης** το 1453 πολλές περιοχές του **ελλαδικού** χώρου παρέμεναν υπό **ενετική** κυριαρχία, όπως η **Κρήτη**, η **Κύπρος**, τα **Επτάνησα** και αρκετά σημεία της Πελοποννήσου.

Στα εδάφη αυτά οι **Βενετοί** επέβαλαν το δυτικό φεουδαρχικό σύστημα. Υπήρξαν, όμως, ποικίλες **αντιστάσεις** των πληθυσμών, όπως στην **Κρήτη** και στην **Κύπρο**.

ΤΟ ΕΝΕΤΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ

Πηγή εικόνας: <https://www.in2life.gr/escape/infoguide/article/558632/15-kastra-diamantia-sthn-ellada.html>

Η Fortezza στο Ρέθυμνο της Κρήτης

Πηγή εικόνας: <https://articles.hoteleia.com/city-guides/the-top-5-attractions-in-rethymno-crete.en.html>

ΕΝΕΤΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Πιο ήπια πολιτική ακολούθησε η Βενετία στον τομέα των γραμμάτων και των τεχνών. Έλληνες σπουδαστές μπορούσαν ελεύθερα να μεταβούν από τις **βενετοκρατούμενες** περιοχές στην Ιταλία. Η **Βενετία**, η **Φλωρεντία** ή η **Πάδοβα** έγιναν εστίες μόρφωσης για τους Έλληνες από την **Κρήτη**, την **Κύπρο** και τα **Επτάνησα**, οι οποίοι έφερναν τα φώτα της παιδείας στις ιδιαίτερες πατρίδες τους.

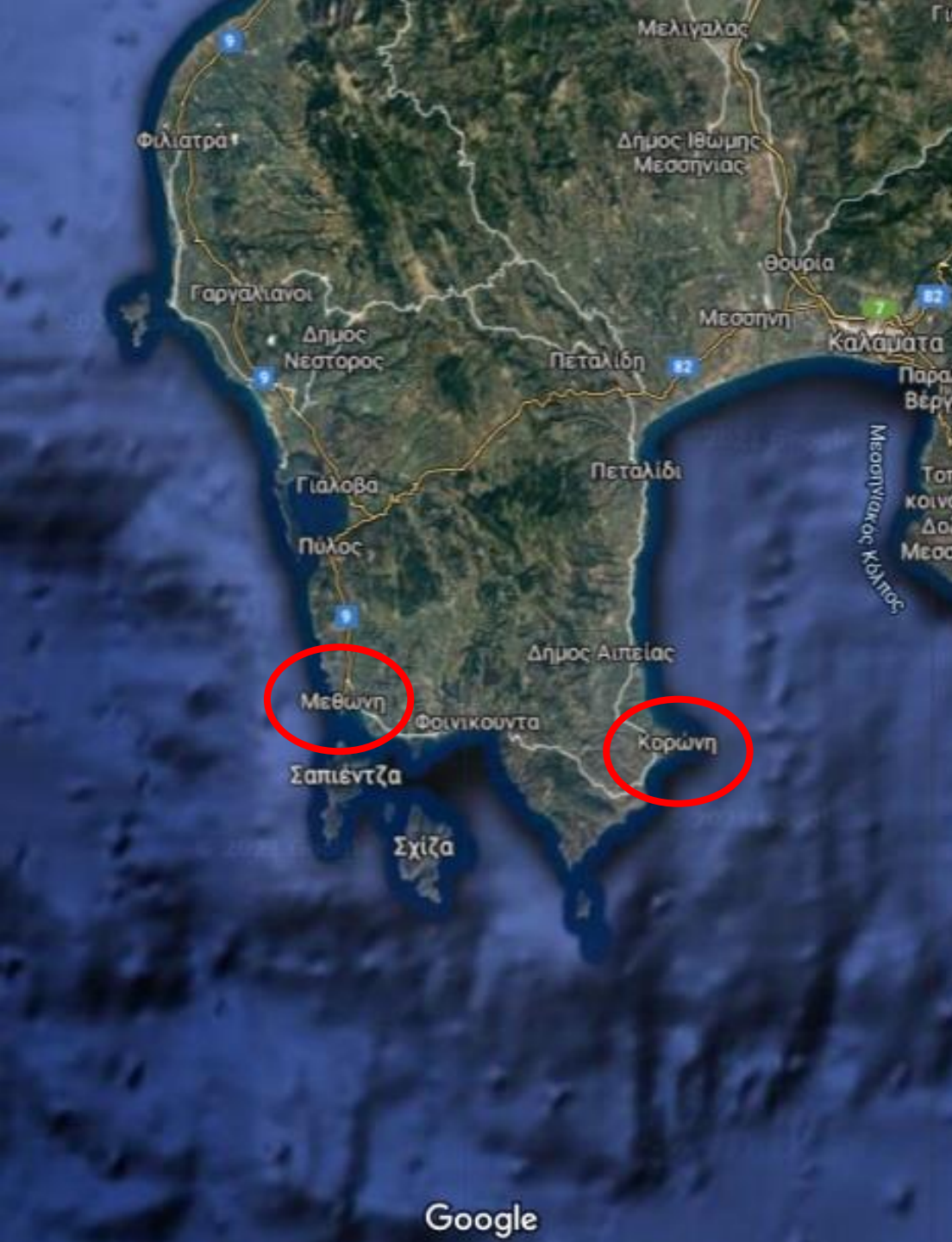
Το ενετικό κάστρο της Μεθώνης στη Μεσσηνία

Πηγή εικόνας: [http://www.bellalavita.it/Casa_di_Janine/castello 20di Methoni 201.html](http://www.bellalavita.it/Casa_di_Janine/castello%20di%20Methoni%20201.html)

Το κάστρο της Κορώνης στη Μεσσηνία

Πηγή εικόνας: <https://web-greece.gr/en/destinations/koroni-messinia-peloponnese-greece/>

Οι Ενετοί οχύρωσαν δύο στρατηγικά σημεία στη Μεσσηνία για να μπορούν να ελέγχουν εύκολα τους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους.

Πηγή εικόνας πάνω:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Messenia>

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Η Κρήτη γνωρίζει αξιόλογη ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών κατά τον 16ο και 17ο αιώνα. Η κρητική λογοτεχνία παράγει σημαντικά έργα, όπως το μυθιστόρημα του **Βιντσέντσου Κορνάρου** «**Ο Ερωτόκριτος**» και την τραγωδία «**Ερωφίλη**» του **Γεωργίου Χορτάτση**.

Τα κείμενα αυτά, γραμμένα στην κρητική διάλεκτο, ενώνουν **ελληνικά** και **αναγεννησιακά** στοιχεία.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Πολύ αξιόλογη είναι επίσης η Κρητική Σχολή στην τέχνη. Ο Θεοφάνης Στρελίτζας-Μπαθάς, γνωστός ως **Θεοφάνης ο Κρης**, θεωρείται ως ο κυριότερος εκπρόσωπός της κατά τον 16ο αιώνα. Ο καλλιτέχνης αυτός συνδυάζει στοιχεία της **παλαιολόγειας** παράδοσης και της **δυτικής** τέχνης.

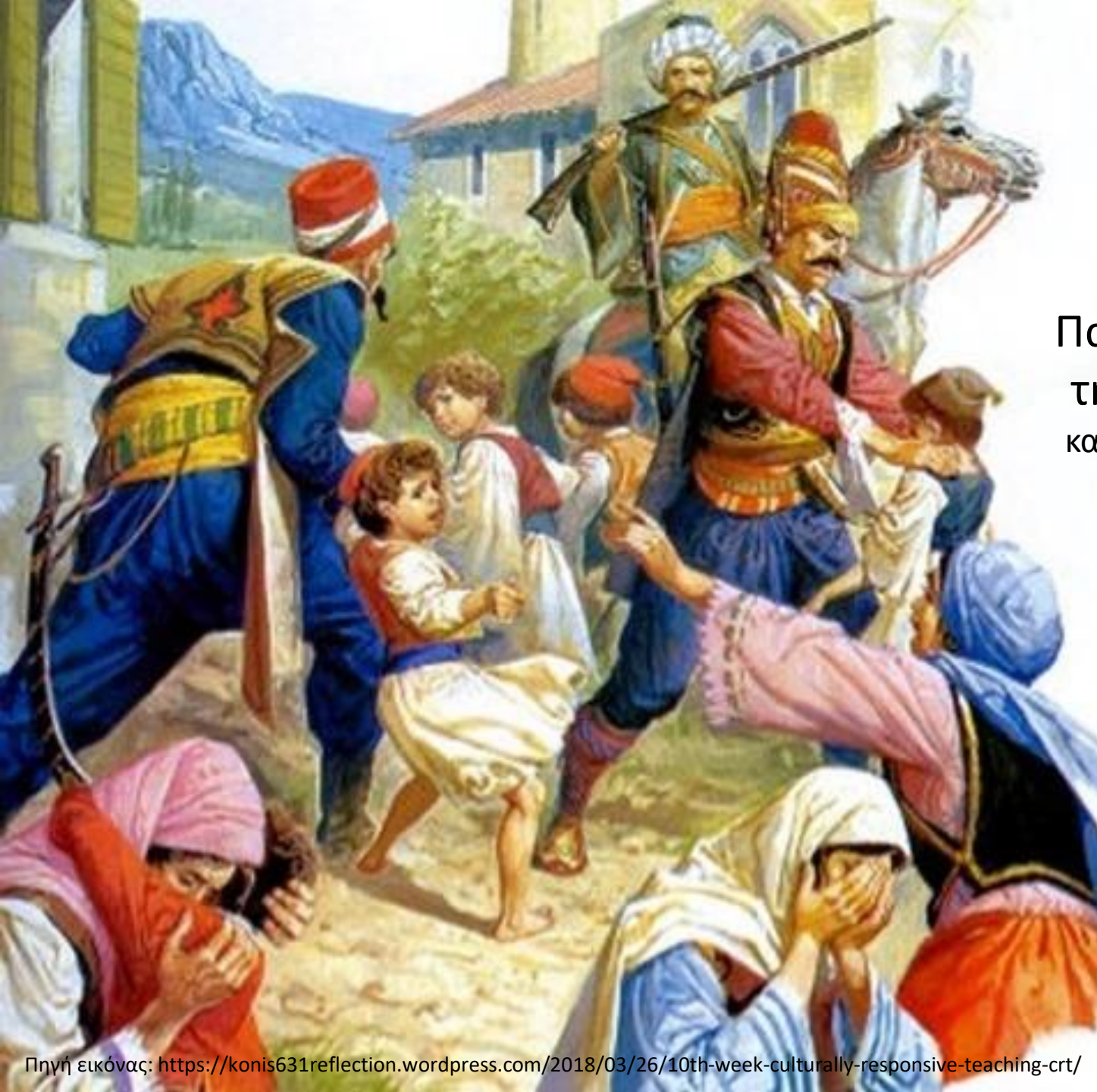

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Οι συνέπειες της **οθωμανικής** κατάκτησης των **Ελλήνων** ήταν:

- 1 Βαριά φορολογία: κεφαλικός φόρος (**cizye**)
- 2 Βαριά φορολογία: έγγειος φόρος, (**harac**)
δηλαδή, φόρος για τη χρήση της γης
- 3 Διοικητικές αυθαιρεσίες
- 4 Παιδομάζωμα

Παιδομάζωμα κατά
την Τουρκοκρατία
καλλιτεχνική απεικόνιση

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

- 5 Εξισλαμισμοί
- 6 Υποχρεωτική ναυτολόγηση παράλιων πληθυσμών
- 7 Ληστεία και Πειρατεία
- 8 Δημογραφική φθορά

Οι κατακτημένοι «λαοί της Βίβλου», δηλαδή, οι **Χριστιανοί** και οι **Εβραίοι**, μπορούσαν να έχουν τη δική τους εσωτερική οργάνωση.

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Έτσι οι Χριστιανοί εξασφάλιζαν ελευθερίες:

- 1 ατομικές
- 2 οικονομικές και
- 3 θρησκευτικές

είχαν όμως την υποχρέωση να καταβάλλουν διάφορους φόρους στο **Οθωμανικό** κράτος. Στην πράξη όμως τα δικαιώματα αυτά κατά κανόνα **αναιρούνταν**.

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η **οθωμανική** κατάκτηση προκάλεσε πολλές **ανακατατάξεις, περιορισμούς, και καταπιέσεις** στους υπόδουλους πληθυσμούς, τους **ραγιάδες**.

Ο **Ελληνισμός**, όμως, ανέπτυξε δυνάμεις που του επέτρεψαν, όχι μόνο να ξεπεράσει την αρχική κρίση, αλλά και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την **αναγέννησή** του.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Ο Τούρκος σουλτάνος **Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής** παραχώρησε στον **πατριάρχη** Γεννάδιο Β΄ μια σειρά **προνομίων** με τα οποία αναγνωριζόταν όχι μόνο ως **πνευματικός** αλλά και ως **πολιτικός ηγέτης**, ως εθνάρχης (**millet basi**).

Με την ιδιότητα αυτή ο **πατριάρχης** αποκτούσε το δικαίωμα να παρεμβαίνει στην **Υψηλή Πύλη** για θέματα που αφορούσαν τους ορθόδοξους χριστιανούς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Ο σουλτάνος χορηγούσε στον **πατριάρχη** και κοσμικές εξουσίες, όπως:

- 1** το δικαίωμα να ιδρύει εκκλησιαστικά δικαστήρια για την εκδίκαση υποθέσεων διαζυγίων, κληρονομιών κτλ.
- 2** να επιβάλλει **φορολογία** στους πιστούς για τις ανάγκες της Εκκλησίας ή για λογαριασμό της **οθωμανικής** διοίκησης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Η παραχώρηση των προνομίων αυτών υπαγορευόταν από το **ισλαμικό δίκαιο** και έδινε στους **Οθωμανούς** τη δυνατότητα να διοικούν μέσω της **Εκκλησίας** εκατομμύρια χριστιανούς σε ολόκληρη την **Οθωμανική Αυτοκρατορία**.

Η Εκκλησία διέθετε ένα οργανωμένο διοικητικό δίκτυο με:

- μητροπόλεις
- επισκοπές
- ενορίες
- μοναστήρια

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Έτσι η Εκκλησία αποτελούσε ιδανικό μηχανισμό για τη διοίκηση των **υπόδουλων** και ανέλαβε:

- 1 εκκλησιαστικές αρμοδιότητες
- 2 κοσμικές δικαιοδοσίες και
- 3 κοσμικά καθήκοντα

Δεξιά: ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος Ε΄

Πηγή εικόνας: https://en.wikipedia.org/wiki/Dionysius_V_of_Constantinople

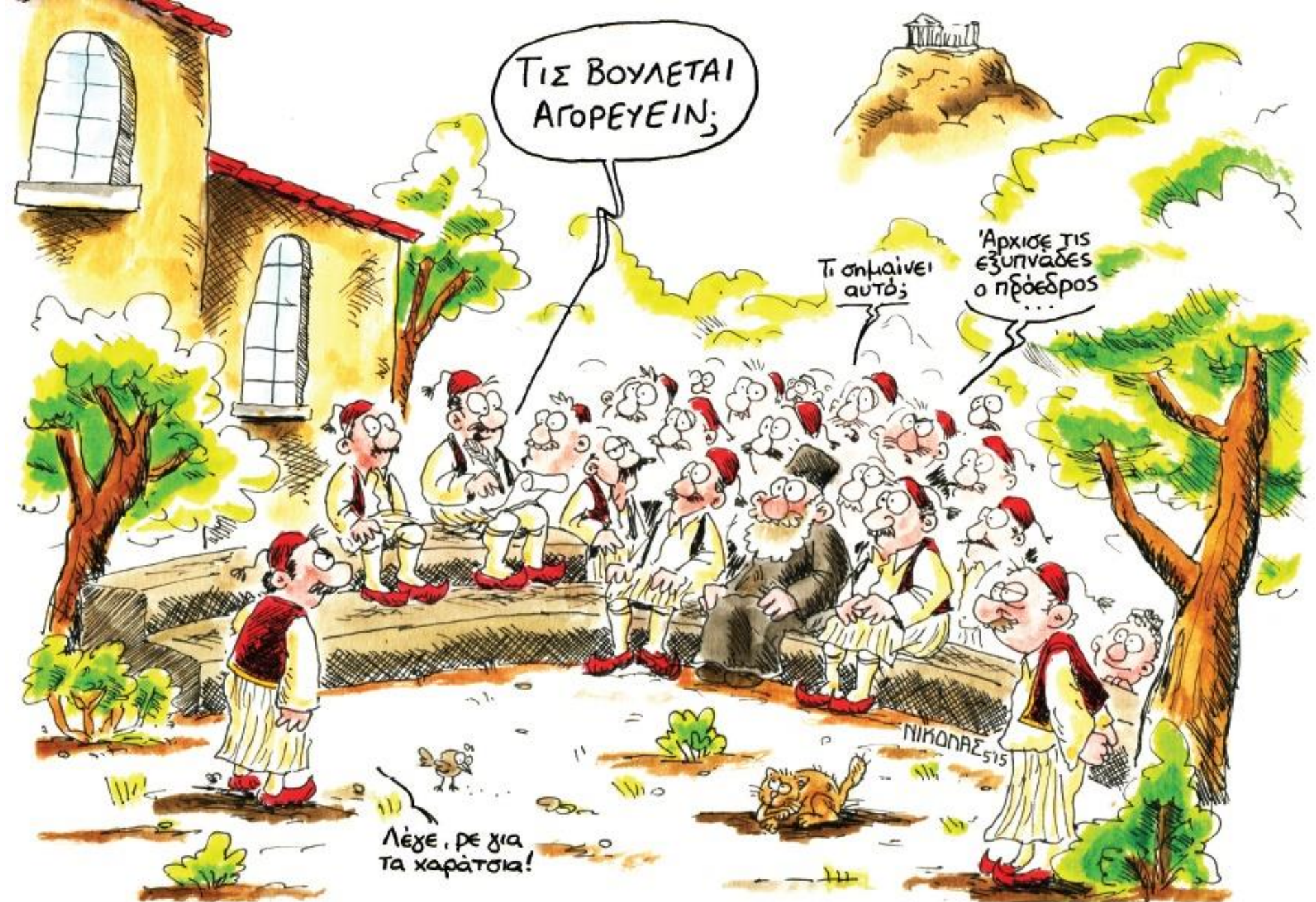
Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Κατά τη διάρκεια της **οθωμανικής κυριαρχίας** ο θεσμός της **κοινότητας** αποτελούσε ένα είδος τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι **Έλληνες** κάθε χωριού ή πόλης αποτελούσαν μια **κοινότητα**, η οποία προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της **οθωμανικής** πολιτικής.

Το **οθωμανικό κράτος** έδωσε στην **κοινότητα** φορολογικές και εκπαιδευτικές δικαιοδοσίες καθώς και **κύρος**. Οι Έλληνες μπορούσαν να εκλέξουν τον εκπρόσωπο της κοινότητάς τους.

Πηγή εικόνας: <https://pixabay.com/el/illustrations/search/χωριό>

Πηγή εικόνας: Η Δημοκρατία στα δύσκολα χρόνια – Οι ελληνικές κοινότητες στη Τουρκοκρατία, Νικόλας Δημητριάδης, «Πήλιον Όρος», 2015, σελ. 4

Σύνηθες φαινόμενο κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ήταν η συναλλαγή μεταξύ του **Τούρκου αγά** μίας περιοχής και του **Έλληνα προκρίτου**, ο οποίος συχνά πλούτιζε εις βάρος των συγχωριανών του.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Οι κοινότητες αποτέλεσαν έναν πόλο **εθνικής συσπείρωσης** και με τη δυνατότητα **εκλογής** των κοινοτικών αρχόντων ή **προκρίτων**.

Ο συλλογικός τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων έκαναν τον θεσμό της κοινότητας μία εστία καλλιέργειας ενός «δημοκρατικού πνεύματος».

Πηγή εικόνας: Η Δημοκρατία στα δύσκολα χρόνια –Οι ελληνικές κοινότητες στη Τουρκοκρατία, Νικόλας Δημητριάδης, «Πήλιον Όρος», 2015, σελ. 7

Πηγή εικόνας: Η Δημοκρατία στα δύσκολα χρόνια – Οι ελληνικές κοινότητες στη Τουρκοκρατία,
Νικόλας Δημητριάδης, «Πήλιον Όρος», 2015, σελ. 16

ΟΙ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ

Το Φανάρι της **Κωνσταντινούπολης** είναι μία συνοικία γύρω από το Πατριαρχείο, όπου έμεναν πολλοί **Έλληνες** αξιωματούχοι: οι Φαναριώτες.

Άνθρωποι μορφωμένοι, με γνώσεις ξένων γλωσσών, καταλάμβαναν κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας πολλές σημαντικές θέσεις στην **οθωμανική** διοίκηση.

Φαναριώτης έμπορος
Γκραβούρα του
Cesare Vecellio
16^{ος} αιώνας

Η ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ

Υδατογραφία του
Θεόδωρου Βρυζάκη

19^{ος} αιώνας
Εθνική Πινακοθήκη

Πηγή εικόνας: <https://en.wikipedia.org/wiki/Phanariots>

ΤΟ ΦΑΝΑΡΙ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Από καρτ ποστάλ εποχής, Πηγή εικόνας: <https://en.wikipedia.org/wiki/Phanariots>

Το Φανάρι λέγεται σήμερα στα Τουρκικά Fener. Παραμένει μία από τις πιο όμορφες γειτονιές της Πόλης με όμορφα σπίτια και αρχοντικά. Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται η Μεγάλη του Γένους Σχολή.

Πηγή εικόνας δεξιά: <https://en.wikipedia.org/wiki/Fener>

Πηγή εικόνας επάνω: <https://gr.pinterest.com/pin/263953228143593492/>

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

Πηγή εικόνας: <http://mykonstantinoupoli.blogspot.com/2013/11/blog-post.html>

ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΦΑΝΑΡΙΩΤΩΝ

Οι Φαναριώτες καταλάμβαναν συχνά τα πολύ σημαντικά αξιώματα του **οθωμανικού** κράτους:

- 1 του Δραγομάνου της Υψηλής Πύλης,
- 2 του Δραγομάνου του Στόλου και
- 3 του Ηγεμόνα των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών.

Έτσι, απέκτησαν κύρος και εξελίχθηκαν σε κοινωνική ομάδα με μεγάλη οικονομική δύναμη και επιρροή.

Δραγομάνος = διερμηνέας

Πηγή αρχικής εικόνας: https://en.wikipedia.org/wiki/Principality_of_Moldavia

ΚΛΕΦΤΕΣ

Κλέφτες ονομάστηκαν οι αγρότες που **επέλεξαν** ή **αναγκάστηκαν** να καταφύγουν στα βουνά και για να επιβιώσουν επιδίδονταν στη **ληστεία**.

- Συχνά τους υποστήριζαν οι αγρότες
- Υπήρξαν πρότυπα ανυπακοής και ανδρείας απέναντι στους **Τούρκους**
- Στα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια υμνήθηκαν για την τόλμη τους και θρηνήθηκαν για το θάνατό τους

ΚΛΕΦΤΗΣ
πίνακας του γερμανού ζωγράφου
Carl Haag, 1861
τιτλοφορείται «Greek Warrior»

ΟΙ ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ

Οι αρματολοί ήταν ένοπλα σώματα **Ελλήνων** που χρησιμοποιούσε και πλήρωνε η **Οθωμανική** διοίκηση για την τήρηση της τάξης, κυρίως στην ύπαιθρο.

Πολύ συχνά οι αρματολοί γίνονταν κλέφτες και οι κλέφτες, αρματολοί, ώστε με την πάροδο του χρόνου στη συνείδηση του **Ελληνισμού** οι δύο έννοιες ταυτίστηκαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Από τον 17^ο αιώνα και μετά υπάρχει στην **Οθωμανική Αυτοκρατορία** οικονομική ανάπτυξη κυρίως λόγω των εμπορικών σχέσεων που αναπτύχθηκαν με τις ευρωπαϊκές χώρες.

Οι δαιμόνιοι **Έλληνες** αξιοποιούν τις ευκαιρίες που εμφανίζονται και δραστηριοποιούνται στον τομέα των θαλασσιών και χερσαίων μεταφορών.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Κατά μήκος των χερσαίων εμπορικών δρόμων αναπτύσσονται **ελληνικές παροικίες** στις πιο σημαντικές πόλεις, όπως στο **Βελιγράδι** και στη **Βιέννη**.

Οι παροικίες των Ελλήνων ανθίζουν επίσης σε σημαντικά λιμάνια, όπως της **Βενετίας** και της **Τεργέστης**.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Η ανάπτυξη του εμπορίου επιφέρει αλλαγές:

- στην αγροτική οικονομία και
- στον τομέα της μεταποίησης προϊόντων

Καλλιεργούνται προϊόντα που έχουν μεγάλη ζήτηση στο εξωτερικό, όπως **βαμβάκι** και **μετάξι**, ενισχύεται η **κτηνοτροφία** λόγω των εξαγωγών μαλλιού, και η **οικοτεχνία** μετατρέπεται βαθμιαία σε **βιοτεχνία**.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Η ελληνική βιοτεχνική παραγωγή συνεχίζει να αναπτύσσεται και τον 18^ο αιώνα. Για να αντιμετωπιστεί ο διεθνής ανταγωνισμός, δημιουργήθηκαν μεγάλες εταιρείες ή **συνεταιρισμοί**. Χαρακτηριστική περίπτωση βιοτεχνικού και εμπορικού συνεταιρισμού ήταν τα **Αμπελάκια** με δραστηριότητες στην κατασκευή, βαφή και εμπορία βαμβακερών **νημάτων**.

ΤΑ ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Το 1778 ιδρύθηκε και λειτούργησε με επιτυχία ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός στον κόσμο.

Πηγή εικόνας: <https://www.ypaithros.gr/oi-syntrofies-sta-ampelakia/>

Αμπελάκια: Ο πλούτος και η ευημερία των κατοίκων τους φαίνεται στα όμορφα αρχοντικά

Πηγή εικόνας: <https://www.newsbeast.gr/>

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων ήταν **γεωργοί**. Η ενασχόληση όμως πολλών ικανών ανθρώπων με το **εμπόριο**, δημιούργησε σταδιακά μία νέα κοινωνική τάξη: την **αστική**.

Η **αστική τάξη** αποτελούνταν από:

- εμπόρους
- βιοτέχνες και
- πλοιοκτήτες

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Τους πρώτους δύο αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας δεν ήταν εύκολο να υπάρξει άνθηση ελληνικών γραμμάτων και τεχνών. Όμως από τον 17^ο αιώνα αρχίζουν οι πρώτες προσπάθειες αναγέννησης της παιδείας με επίκεντρο το **Πατριαρχείο** της **Κωνσταντινούπολης** και την Πατριαρχική Ακαδημία. Αυτή η προσπάθεια και δραστηριότητα της Εκκλησίας ονομάστηκε **θρησκευτικός ουμανισμός**, δηλ. **ανθρωπισμός**.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Η ανάπτυξη του εμπορίου και η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών καθώς και η στενότερη επαφή με την Ευρώπη, οδήγησαν σε μια προοδευτική **αναγέννηση** της **ελληνικής** παιδείας από τον 17^ο αιώνα και μετά.

Άνθρωποι της ανερχόμενης **αστικής τάξης** ασχολούνται με τα θέματα της παιδείας. Τα σχολεία πολλαπλασιάζονται και εκδίδονται περισσότερα βιβλία.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Η κορύφωση αυτής της προσπάθειας ήταν ο **Νεοελληνικός Διαφωτισμός** (1750-1821). Οι Έλληνες λόγιοι, επηρεασμένοι από τις ιδέες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού διαδίδουν:

- 1 την κλασική παιδεία
- 2 τις θετικές επιστήμες
- 3 και προωθούν τη λαϊκή γλώσσα

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Ταυτόχρονα, προβάλλουν:

- την ορθολογική σκέψη
- το αίτημα για πολιτική ελευθερία
- το αίτημα για ισότητα.

Ανάμεσα στους σημαντικότερους εκπροσώπους αυτού του κινήματος είναι

- ο **Ρήγας Βελεστινλής** ή **Φεραίος** (1757-1798)
- ο **Αδαμάντιος Κοραής** (1748-1833)

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ Ή ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ

Πίνακας του Peter von Hess,
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα

Πηγή εικόνας: <https://www.newsbomb.gr/ellada/ethnika/story/892229/san-simera-to-1798-dolofoneitai-o-rigas-feraios>

Ο ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

Πίνακας του
Leone Checchi, 1978
Εκτίθεται στη δημόσια
βιβλιοθήκη της Χίου
«Κοραής»

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Παράλληλα, εκκλησιαστικοί άνδρες αγωνίζονται για τη διάδοση της παιδείας και τη στήριξη της Ορθοδοξίας. Μεταξύ αυτών εξέχουσα θέση κατέχει ο εθνομάρτυρας **Κοσμάς ο Αιτωλός** (1714-1779).

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Με τη βελτίωση των συνθηκών στον **υπόδουλο ελληνικό χώρο** από τον 17^ο αιώνα αρχίζουν να αναπτύσσονται οι τέχνες, κυρίως η αρχιτεκτονική και η ζωγραφική.

Είναι χαρακτηριστικό ότι αυξάνεται ο αριθμός των ζωγράφων που καλούνται να φιλοτεχνήσουν τα **νέα μοναστήρια** και τις **νέες εκκλησίες** που αρχίζουν να κτίζονται.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Μεγάλη άνθηση παρουσιάζει και η **λαϊκή τέχνη** σε όλους τους τομείς. Τη γνησιότερη, όμως, πνευματική εκδήλωση του λαϊκού πολιτισμού εκφράζουν τα **δημοτικά τραγούδια**.

Ο **Ελληνισμός** δεν αφομοιώθηκε από τους **Οθωμανούς**. Οι Έλληνες κράτησαν επί αιώνες μέσα τους τη φλόγα του Ελληνισμού ζωντανή.

Πώς όμως το κατάφεραν αυτό;

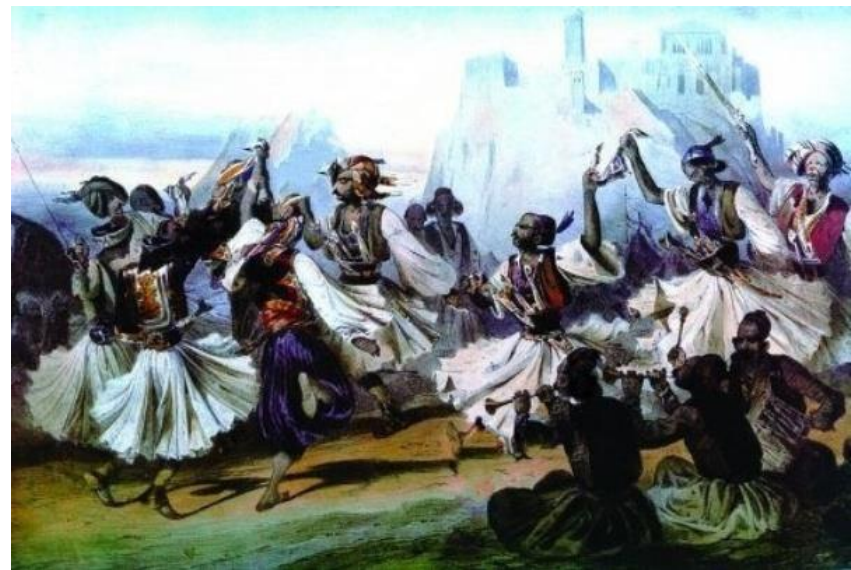

Πως τα καταφέραμε
άραγε;

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Αυτά που «κράτησαν» τους Έλληνες και τους βοήθησαν να αντισταθούν στον κίνδυνο της αφομοίωσης διαφυλάσσοντας την ελληνικότητά τους ήταν:

- 1 τα δημοτικά τραγούδια
- 2 η λαϊκή τέχνη
- 3 τα ήθη και τα έθιμα
- 4 η Ορθοδοξία

Ο ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Η μετανάστευση Ελλήνων στο εξωτερικό, που άρχισε πριν από την **Άλωση**, συνεχίστηκε πιο έντονα κατά την οθωμανική κυριαρχία.

Στο τέλος του 18ου αιώνα υπήρχαν πολυάριθμες ελληνικές παροικίες:

- 1 στη δυτική, κεντρική και ανατολική **Ευρώπη**
- 2 στη **Βαλκανική** και
- 3 στη **νότια Ρωσία**

BENETIA

Πηγή εικόνας: <https://www.freewalkinvenicetours.com/blog-free-tour-tour-in-venice/itemlist/tag/DETOURISM.html>

Ο ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Οι ελληνικές παροικίες, όπως π.χ. στη **Βενετία**, στη **Βιέννη**, στην **Τεργέστη** υπήρξαν εστίες ανάπτυξης ολόκληρου του Ελληνισμού:

- στον οικονομικό τομέα
- στον κοινωνικό τομέα
- στον πολιτιστικό τομέα

Στα σχολεία τους φοιτούσαν νέοι από τον ελλαδικό χώρο.

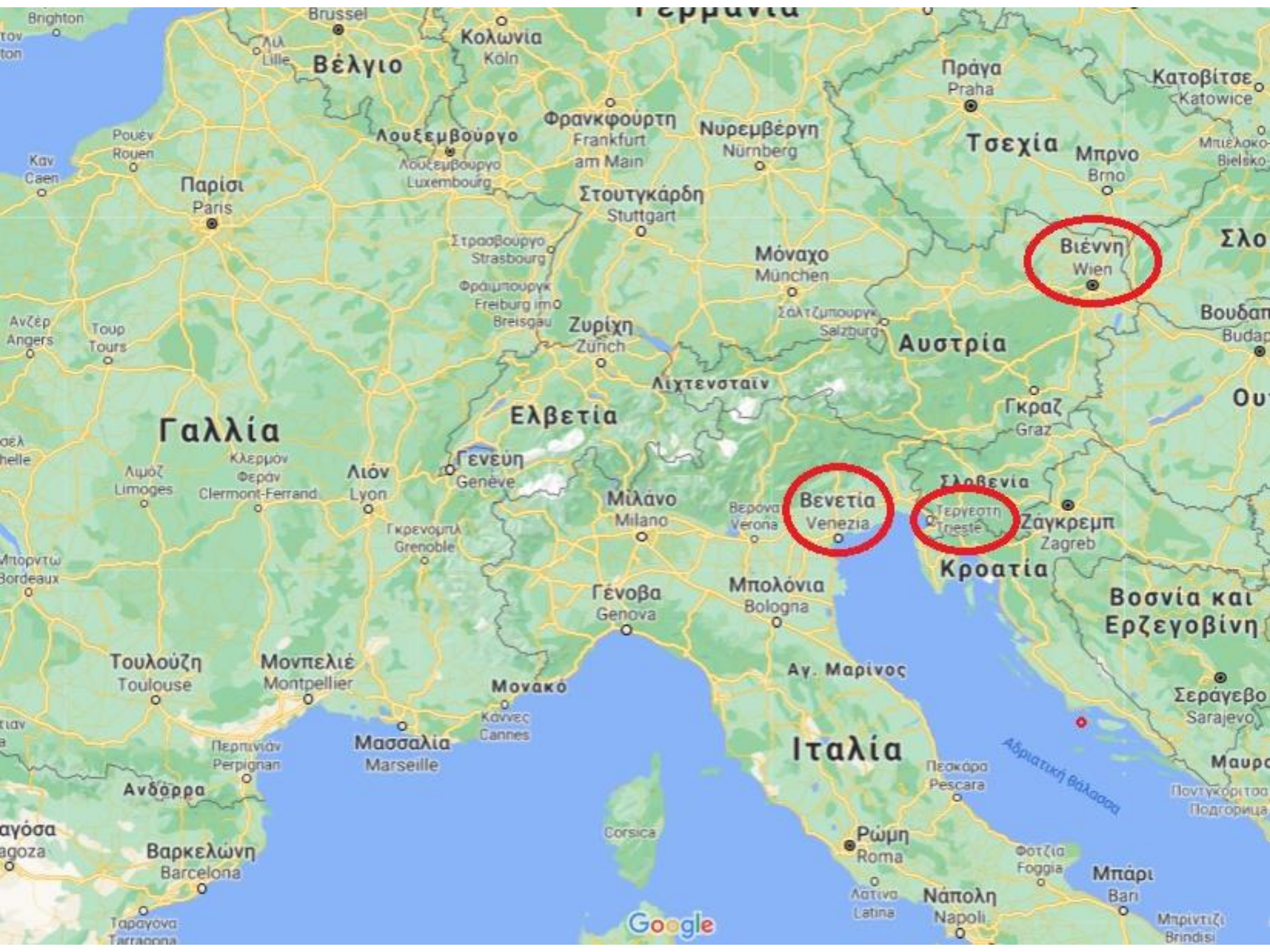
BIENNH

Πηγή εικόνας: <https://www.umultirank.org/study-in-vienna/>

ΤΕΡΓΕΣΤΗ

Βιέννη
Wien

Βενετία
Venezia

Τριεστή
Trieste

Ο ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Στις **ελληνικές** αυτές **παροικίες** τυπώνονταν και στέλνονταν στην υπόδουλη **Ελλάδα** χιλιάδες βιβλία.

Στη **Βιέννη** εκδόθηκαν τα πρώτα φιλολογικά περιοδικά, η πρώτη ελληνική εφημερίδα και τα έργα του **Ρήγα Φεραίου**.

Παράλληλα, Έλληνες της διασποράς χρηματοδοτούσαν την ίδρυση και λειτουργία σχολείων, όπως π.χ. στα Γιάννενα, στη Σιάτιστα, στη Σμύρνη και αλλού.

Κείμενα, συγγραφή, ιστορική έρευνα, εικόνες: Γαρίτατζης Χαράλαμπος (ΠΕ07)
Φιλολογική επιμέλεια: Dr. Γεωργία Μιχαήλ (ΠΕ02)